HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והאידנא הוא דליוה פרסאי[א] אמר ליה אביי לרב יוסף להא גיסא דפרת עד היכא אמר ליה מאי דעתיך משום בירם מייחסי דפומבדיתא [ב]מבירם נסבי [ג]אמר רב פפא כמחלוקת ליוחסין כך מחלוקת לענין גיטין ורב יוסף אמר מחלוקת ליוחסין אבל לגיטין דברי הכל עד ארבא תניינא דגישרא אמר רמי בר אבא חביל ימא [ד]תכילתא דבבל שוניא וגוביא תכילתא דחביל ימא רבינא אמר אף ציצורא תניא נמי הכי חנן בן פנחס אומר חביל ימא תכילתא דבבל שוניא וגוביא וציצורא תכילתא דחביל ימא אמר רב פפא והאידנא איערבי בהו כותאי ולא היא איתתא הוא דבעא מינייהו ולא יהבו ליה מאי חביל ימא אמר רב פפא זו פרת [ה]דבורסי ההוא גברא דאמר להו אנא מן שוט מישוט עמד רבי יצחק נפחא על רגליו ואמר שוט מישוט בין הנהרות עומדת וכי בין הנהרות עומדת מאי הוי אמר אביי אמר ר' חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי בר' חנינא בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין והיכא קיימא אמר ר' יוחנן [ו]מאיהי דקירא ולעיל והא אמר רבי יוחנן[ז] עד מעברתא דגיזמא אמר אביי [ח]רצועה נפקא אמר רב איקא בר אבין אמר רב חננאל [ט]אמר רב חלזון [י]ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין א"ל אביי לא תציתו ליה יבמה היא דנפלה ליה התם א"ל אטו דידי היא דרב חננאל היא אזיל שיילוה לרב חננאל אמר להו הכי אמר רב חלזון ניהוונד הרי היא כגולה ליוחסין ופליגא דר' אבא בר כהנא [כ]דאמר ר' אבא בר כהנא מאי דכתיב [1]וינחם בחלח ובחבור נהר גוזן וערי מדי חלח זו חלזון חבור זו [ל]הדייב נהר גוזן זו גינזק ערי מדי זו חמדן וחברותיה ואמרי לה זו נהוונד וחברותיה מאי חברותיה אמר שמואל כרך מושכי [מ]חוסקי ורומקי אמר רבי יוחנן וכולם לפסול קסלקא דעתא מושכי היינו מושכני והאמר [נ]ר' חייא בר אבין אמר שמואל מושכני הרי היא כגולה ליוחסין אלא מושכי לחוד ומושכני לחוד [2]ותלת עלעין בפומה בין שיניה אמר רבי יוחנן זו חלזון הדייב ונציבין שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן וארו חיוא אחרי תנינא דמיה לדוב [ס]תני רב יוסף אלו פרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין כדוב ומגדלין שער כדוב ואין להם מנוחה כדוב ר' אמי כי הוה חזי פרסא דרכיב אמר היינו דובא ניידא א"ל רבי ללוי הראני פרסיים אמר ליה דומים לחיילות של בית דוד הראני חברין דומין למלאכי חבלה הראני ישמעאלים דומין לשעירים של בית הכסא הראני תלמידי חכמים שבבבל דומים למלאכי השרת כי הוה ניחא נפשיה דרבי אמר הומניא איכא בבבל כולה [ע]עמונאי היא [פ]מסגריא איכא בבבל כולה דממזירא היא בירקא איכא בבבל שני אחים יש[צ] שמחליפים נשותיהם זה לזה בירתא דסטיא איכא בבבל היום סרו מאחרי המקום דאקפי פירא בכוורי בשבתא ואזיל וצדו בהו בשבתא ושמתינהו ר' אחי ברבי יאשיה ואישתמוד אקרא דאגמא איכא בבבל אדא בר אהבה יש בה

היום

והאידנא הוא דליוה פרסאי. שלקחוהו ממקומו ובנאוהו למעלה מאקרא ולהכי לא בעי לתחת פרת עד היכן לפי שפרת נופל בחדקל ועוד דבבל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **להך גיסא דפרת עד היכא.** בשפתה כלפי מערב עד היכן מתפשט רחבה של בבל: **מאי דעתך.** שבאת לישאל: **משום בירם.** שמא בירם שיושבת בהך גיסא מיבעיא לך: **מייחסי דפומבדיתא.** שהיא בין שתי הנהרות מבירם נסבי ש"מ מוחזקין הם בה בחזקת יחוס: **כמחלוקת ליוחסין.** בארכה ורחבה של בבל: **כך מחלוקת לגיטין.** דקיימא לן (גיטין דף ב.) המביא גט משאר ארצות צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם לפי שאין בקיאין לשמה והמביא גט מארץ ישראל לבבל אינו צריך לומר ובבל הרי היא כארץ ישראל לגיטין[ק] שאף הם היו חכמים ובקיאין לשמה: **עד ארבא תניינא.** אגם של קנים וערבה שקורין אושר"א: **תניינא דגישרא.** שני אגמים היו למטה מהגשר זה למטה מזה: **חביל ימא.** שם מקום: **תכילתא דבבל.** מכלילא ותפארתה של בבל ליוחסין: **שוניא וגוביא ולילורת.** מקומות הם: **תכילתא דחביל ימא.** תפארת של חביל ימא: **איתתא בעא מינייהו.** כותיים לא נתערבו בהם אבל הקול יצא על ידי ששאל כותי אחד אשה מהם אבל הם לא נתנו לו. ויש אומרים רב פפא בעא מנייהו איתתא ולא יהבי ליה לכך היה מוציא עליהם שמן פסול וקשה בעיני לומר כן: **כגולה.** פומבדיתא קרי גולה בראש השנה (דף כג:): **מאיהי דקירא.** מקום על נהר פרת למעלה מכל המקומות הנזכרים למעלה: **והאמר ר' יוחנן.** לעיל[ר] מיחסותא דבבל בפרת עד מעברתא דגזמא ותו לא: **אמר אביי רצועה נפקא.** באלכסון ממעברתא דגזמא ומקפת את הפסולין עד מעלה מאיהי דקירא שהיא מן הפסולין ושוט משוט בפי הרצועה על פרת: **חלזון.** נהר: **וינחם בחלח ובחבור.** בעשרת השבטים שהגלה סנחריב משתעי: **וכולן לפסול.** כל מקום שגלו השבטים נטמעו עובדי כוכבים בבנותיהם ועובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אפילו למ"ד (יבמות דף מה.) הולד ממזר לא הוי פגוס מיהא הוי: **ותלת עלעין בפומה.** בחיה (א) ב השניה שבמראה דניאל כתיב והיא בבל: **בפומה בין שיניה.** בפומה משמע מבפנים בין שיניה משמע שבולטות מבחוץ: **בולעתן.** מושלת עליהם: **ומסורבלים כדוב.** בעלי בשר. לשון עובי ושומן הוא ובעלמא (שבת דף קלז:) נמי אמרי' קטן מסורבל בבשר המלובש בבשר כסרבל: דוב אין לו מנוחה כשהוא קשור הולך ובא תמיד סביבותיו: **דובא ניידא.** דוב נודד: **הראני פרסיים.** בעל משלות ודומיות היה לוי וקאמר לו רבי משול לי פרסיים למה הם דומים: **כחיילות של בית דוד.** גבורים[ש]: **חברין.** אומה הסמוכה לפרסיים ומשחיתים הם וטורפים הם יותר מפרסיים: **לשעירים.** מלובשים שחורים ודומים לשדים: **דומים למלאכי השרת.** לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת וכתיב (יחזקאל ט) והאיש לבוש הבדים. והכי נמי אמרינן במה מדליקין (שבת דף כה:) על רבי יהודה שהיה מתעטף ויושב בסדינים המצויצין ודומה למלאך כו' ובנדרים (דף כ:) נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמצויינין כמלאכי השרת במלבושים נאים[א]: **כי קא ניחא נפשיה.** נזרקה נבואה בפומיה: **הומניא.** עיר ששמה כך: **מסגריא.** עיר היא וכל הנך כולהו מקומות נינהו: **בירתא דסטיא.** על שם שסרו מאחרי המקום ופירש רבי היאך סרו: **דאקפי פירא דכוורי ואזיל וציידי בשבתא ושמתינהו וכו'.** הקיף הביבר דגים הרבה והלכו וצדו: **דאקפי.** הקיף כדמתרגמינן ויקף הברזל (מלכים ב ו) וקפא פרזלא: **פירא.** בריכה עשויה לגדל דגים ובלע"ז ביב"ר: **ואישתמוד.** נשתמדו:

היום

להך גיסא דפרת עד היכן. פי' בקונטרס להכי לא בעי לתחת פרת עד היכא לפי שפרת נופל בחדקל ועוד דבבל מושכת למטה ממנו עד אפמיא תתאה כדאמר לעיל: **איתתא בעא מינייהו ולא יהבו ליה.** ולכך הוציא עליהם לעז וי"מ דקאי אדרב פפא ולא נהירא דח"ו שיעלה בדעתו של אותו צדיק להוציא לעז עליהם שלא כדין: **בין הנהרות הרי היא כגולה ליוחסין.** °וצריך לומר דשני מקומות הן דאי משום חדקל ופרת לא הוה בעי גמרא וכי בין הנהרות מאי הוי דפשיטא לכולי עלמא דמייחסי דלעיל נמי לא בעי אלא מן הצדדין אבל בין הנהרות פשיטא ליה דמיוחסין הן:

היוס

מסורת הש"ס

א) [עי' ברכות נט ע"ב], ב) [ע' תוס' ר"ה כג: ד"ה זו], ג) גיטין ו., ד) [פי' תכלת כלומר מה תכלת מובחר שבגלימא כך זו מובחרת של ארצות של בבל פי' אחר אחרית בבל. ערוך], ה) [בכת"י: דבורסיף. בדפו"ר ליתא כלל, ונוסף כלפנינו ע"פ הרש"ל. ובורסיף נזכר בסנהדרין קט ע"א ע"ש], ו) [גי' הערוך ערך דקר ג מהאי] [וכ"ה בכת"י, ולפנינו בערוך שם מהאיא], ז) [לעיל עא ע"ב], ח) גיטין ז: נדה נז., ט) ["אמר רב" ליתא בכת"י], י) ["ניהוונד" ליתא בכת"י, וכן מוחקו המהרש"ל], כ) יבמות טז:, ל) [בכת"י: חדייב. וכ"ה ביבמות ובערוך], מ) [בכת"י: חידקי, וכ"ה ביבמות], נ) לעיל עא: ע"ש, ס) ע"ז ב: מגילה יא., ע) [בכת"י ובע"י: דעמונאי], פ) [בכת"י ודפו"ר ובע"י: מסגריא], צ) [בכת"י נוסף: בה. ובע"י: שם], ק) [כרב בגיטין ו ע"א, ע"ש], ר) [דף עא:], ש) [בדפו"ר: הראשונה. ולפנינו כרש"ל. וברש"ש גורס בסוה"ד פרק ע"ש], ת) [עי' לעיל מט ע"ב], א) [וע"ע שבת קמה ע"ב, וברש"י שם ד"ה מלויינין],

◆

מוסף רש"י

וכולם לפסול. רובן ממזרים שנטמעו עשרת השבטים בעובדות כוכבים (נ"ל בנות עשרת השבטים בעובדי כוכבים) ובניהן הרי הן כישראלים ונוהג בהן איסור ממזרות, והן לא נזהרו ונשאו זה אחותו או בתו והרי הן ממזרים (יבמות יז.). **שפעמים בולעתן ופעמים פולטתן.** ג' מדינות היו תמיד מורדות בה ומשלימות עמה (דניאל ז ה). **וארו.** והנה, **אחרי.** אחרת (ע"ז ב:). **ומסורבלין.** מלובשין בבשר (מגילה יא.). שמינים כמו (שבת קלז:) קטן המסורבל בבשר, ולשון מלבוש הוא כמו (דניאל ג) כפיתו בסרבליהון (ע"ז ב:). **ואין להם מנוחה כדוב.** דוב אין לו מנוחה אלא הולך ובא כל שעה (שם).

תורה אור השלם

1. וַיֶּגֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת יִשְׂרָאֵל אַשּׁוּרָה וַיַּנְחֵם בַּחְלַח וּבְחָבוֹר נְהַר גּוֹזָן וְעָרֵי מָדָי: מלכים ב יח יא

2. וַאֲרוּ חֵיוָה אָחֳרִי תִנְיָנָה דָּמְיָה לְדֹב וְלִשְׂטַר חַד הֳקִמַת וּתְלָת עִלְעִין בְּפֻמַּהּ בֵּין שִׁנַּהּ וְכֵן אָמְרִין לַהּ קוּמִי אֲכֻלִי בְּשַׂר שַׂגִּיא: דניאל ז ה

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בין וכו' וצ"ל דשני מקומות הן. עיין עירובין דף יט ע"א תד"ה אם בין הנהרות:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותלת וכו' בחיה הראשונה שבמראה וכו' והיא בבל וקשי' בפומה כצ"ל והד"א:

◆

לעזי רש"י

אושר"א [אושיריי"ד]. שדה ערבות.

ביב"ר [וויביי"ר]. ברכת דגים.

SHAS MOZNAIM